LAUSUNTO

Helsinki 15.10.2021

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNTA

Viite: HE 107/2021 vp

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lääkelain muuttamisesta

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveyspoliittinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on yli 220 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäseninä yli 70 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Lisätietoja: erityisasiantuntija Päivi Opari, paivi.opari@soste.fi, p. 040 588 6154
edunvalvontapäällikkö Anne Perälahti, anne.peralahti@soste.fi, p. 050 411 1734

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

LAUSUNNON KESKEINEN SISÄLTÖ

- SOSTE kannattaa apteekkien määrän lisäämistä viranomaisvalvonnassa. Apteekkien määrän lisääminen parantaa saavutettavuutta ja kilpailua, joka parhaimmillaan koituu lääkkeen käyttäjän hyväksi. Apteekkien määrän kasvamisen vaikutuksia tulee kuitenkin seurata, jotta ei käy esimerkiksi niin, että apteekkien määrän kasvaessa niiden koko pienenee siinä määrin, että reseptilääkkeiden apteekkikohtainen saatavuus heikkenee.

- SOSTE kannattaa itsehoitolääkkeille määrättävää enimmäis- ja vähimmäishintaa, joka mahdollistaa lääkkeiden vähittämismyyntihinnan alennukset apteekin katteesta tinkimällä.

- SOSTE pitää tarpeellisena sosiaalihuollon palveluasumisyksiköille säädettävää oikeutta ylläpitää yhteiskäyttöön tarkoitettua lääkevarastoa asumispalveluasukkaiden ennakoimattomia tai tilapäisiä lääkitystarpeita varten.

- SOSTE korostaa, että lääkevaraston ylläpitämisestä aiheutuvat mahdolliset kustannukset tulee rahoittaa muutoin kuin sisällyttämällä kustannukset asukkailta perittäviin asiakasmaksuihin.

LAUSUNTO

Sosiaalihuollon palveluasumisyksiköiden lääkevarastot

SOSTE kannattaa sosiaalihuollon palveluasumisyksiköille säädettävää oikeutta ylläpitää yhteiskäyttöön tarkoitettua lääkevarastoa asumispalveluasukkaiden ennakoimattomia tai tilapäisiä lääkitystarpeita varten.

Potilas- ja asiakasturvallisuuden kannalta on olennaista, että lääkkeen noutaminen lääkevarastosta edellyttää terveydenhuollon ammattilaisen antamaa lääkemääräystä, että lääkevarastolle on selkeästi nimetty vastuuhenkilö, jolla on riittävä lääkehoidon osaaminen ja että toteutettu lääkehoito dokumentoidaan asianmukaisesti.

SOSTE pitää tärkeänä, ettei lääkevaraston ylläpitämisestä aiheutuvia mahdollisia kustannuksia sisällytetä asiakkailta perittäviin asiakasmaksuihin, vaan tarvittava rahoitus järjestetään muulla tavoin.

Itsehoitolääkkeiden hintasääntely

SOSTE kannattaa esitystä itsehoitolääkkeille asetettavasta enimmäis- ja vähimmäishinnasta, jolloin apteekin on mahdollista omasta katteestaan tinkimällä myydä lääkkeitä edullisempaan hintaan.

Lääkkeiden vähittäismyyntihinnat ovat Suomessa naapurimaita kalliimmat, potilaiden maksamat omavastuut ovat korkeat ja ero tukkuhintojen ja vähittäismyyntihintojen välillä on suuri. Vähittämismyyntihintoja tulee saada laskettua niin, että lääkkeiden käyttäjät hyötyvät siitä. Itsehoitolääkkeissä myyntikate on reseptilääkkeitä suurempi.

Kaiken kaikkiaan sairastamisen hinta on Suomessa korkea ja SOSTE näkee, että sairastavan henkilön kokonaismaksutaakkaa pitää saada alemmaksi. Taloudelliset tekijät eivät saa muodostua tarvittavan hoidon esteeksi. Ihmisten kustannustaakan kohtuullistamiseksi SOSTE on esittänyt lääke-, matka- ja terveydenhuollon maksukattojen yhdistämistä ja yhteenlasketun tason selvää laskemista.

Uusien apteekkien perustamisen laajentaminen

SOSTE kannattaa apteekkien määrän lisäämistä viranomaisvalvonnassa. Suomessa apteekkien määrä asukaslukuun suhteutettuna ja apteekkien aukioloajat ovat tälläkin hetkellä kohtuullisen hyvällä tasolla verrattuna muihin Pohjoismaihin, mutta tässä on alueellista vaihtelua. Lisäksi ihmisten ostotottumukset, toiveet ja tarpeet muuttuvat esimerkiksi elintarvikeliikkeiden aukioloaikojen laajamittaisen vapauttamisen myötä.

SOSTEn näkemyksen mukaan apteekin perustamisessa tulee ottaa huomioon lääkkeitä käyttävien ihmisten tilanne ja tarpeet, ei pelkästään laskennallista lääkkeiden saatavuuden turvaamista. SOSTE kannattaa kehitystä, jossa apteekkeja perustetaan sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköiden, kuten sairaaloiden, päivystysten ja tulevien sote-keskusten, yhteyteen.

Apteekkien määrän lisääminen tulee ainakin jossakin määrin edistämään alan kilpailua, joka voi johtaa apteekissa myytävien tuotteiden hintojen alentumiseen tai palvelun parantumiseen entisestään.

Toisaalta on myös huomioitava mahdolliset riskit. Esimerkiksi jos reseptilääkkeiden saatavuus heikkenee apteekkien lukumäärän kasvaessa ja apteekkien koon pienentyessä, on kokonaisvaikutus lääkkeen käyttäjän kannalta negatiivinen. Tämän vuoksi SOSTE näkee tärkeäksi, että erilaisia apteekkitoiminnan muutoksia tehdään pienin askelin ja muutosten vaikutuksia pyritään ennakoimaan esimerkiksi ulkomaisia kokemuksia hyödyntäen. Samoin on

tärkeää, että muutosten vaikutuksia seurataan ja arvioidaan koko ajan ja että niihin pystytään tarvittaessa reagoimaan ja tekemään korjausliikkeitä.

Muut muutokset

Esitykseen sisältyy lisäksi muutoksia, jotka koskevat esimerkiksi lääkkeiden hyviä tuotantotapoja, poikkeuslupahakemusten määräaikoja, apteekkilupien ilmoitusmenettelyä, EU:n tietosuoja-asetuksen edellyttämiä muutoksia sekä Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen tiedonsaantioikeuksia ja oikeutta sulkea apteekki väliaikaisesti tietyissä potilasturvallisuutta uhkaavissa tilanteissa. SOSTElla ei ole näihin ehdotuksiin huomautettavaa.